

УДК 316.6:159.923.2-057.875

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-11\(57\)-2397-2407](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-11(57)-2397-2407)

Редько Сергій Іванович кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-6903-2452>

Савченко Юрій Юрійович кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-3662-2787>

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ САМООЦІНКОЮ СТУДЕНТІВ ТА ЇХНЬОЮ СХИЛЬНІСТЮ ДО КОНФЛІКТНОСТІ

Анотація. У статті розглядається взаємозв'язок між самооцінкою студентів та їхньою схильністю до конфліктності. На основі аналізу сучасних наукових джерел виявлено, що самооцінка виступає ключовим чинником, який впливає на вибір стратегій поведінки при вирішенні конфліктів, рівень соціальної тривожності та психологічне благополуччя студентів. Самооцінка впливає і на те, як студенти сприймають себе, свої можливості та обмеження.

У статті наголошено на ролі внутрішніх джерел самооцінки та резильєнтності у зменшенні конфліктності особистості. Результати проведеного дослідження мають практичне значення і можуть бути використані для розробки програми психологічної підтримки студентів. Вона може допомогти студентам зрозуміти, як самооцінка впливає на поведінку та міжособистісні взаємодії у сучасному університетському середовищі, де студенти можуть стикаються із різноманітними викликами та конфліктами. Це дослідження може сприяти розробці ефективних стратегій підтримки студентства та формуванню позитивного ставлення до себе у студентському колективі, адже сучасне освітнє середовище університету вимагає від студентів не лише здібностей у навчанні, а й вміння ефективно взаємодіяти в команді, вирішувати конфлікти та пристосовуватися до різноманітних непередбачуваних ситуацій та життєвих викликів.

Самооцінка визначається як індивідуальне сприйняття власної цінності, яке формується через соціальні взаємодії і впливає на поведінку та емоційний стан. Самооцінка є одним із ключових чинників, що визначає поведінку особистості в соціальних взаємодіях. Особливої уваги заслуговує питання про зв'язок самооцінки із конфліктністю – рисою, яка визначає готовність індивіда до суперечок, агресивних реакцій та протистояння.

У статті автори з'ясують вплив самооцінки на вибір стратегій у вирішенні конфліктів та чи опосередковує стійкість зв'язок самооцінки з психічним

здоров'ям і чи зовнішня самооцінка корелює зі стресом та конфліктністю особистості.

Результати проведеного емпіричного дослідження підтвердили думку про те, що самооцінка має вирішальне значення при виборі стратегії поведінки у конфлікті. Крім того, самооцінка є ключовим чинником, що впливає на конфліктність особистості студента, адже висока самооцінка сприяє конструктивному вирішенню конфліктів, а низька – підвищує схильність до вибору таких стратегій, як уникнення і боротьба.

Важливо зазначити, що резильєнтність має важливе значення у подоланні наслідків низької самооцінки.

Ключові слова: самооцінка, конфліктність, студенти, психологічне благополуччя, соціальна тривожність, резильєнтність.

Redko Serhii Ivanovych Candidate of Psychology Sciences, Associate Professor of Department of Educational and Psychological and Pedagogical Sciences of the Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-6903-2452>

Savchenko Yuriy Candidate of Psychology Sciences, Associate Professor of Departments of Educational and Psychological and Pedagogical Sciences of the Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-3662-2787>

RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN STUDENTS' SELF-ESTEEM AND THEIR PROPENSITY FOR CONFLICT

Abstract. The article examines the relationship between students' self-esteem and their tendency to conflict. Based on the analysis of modern scientific sources, it was found that self-esteem is a key factor that influences the choice of conflict resolution strategies, the level of social anxiety and psychological well-being of students. The study emphasizes the role of internal sources of self-esteem and resilience in reducing personality conflict. The results have practical significance for the development of psychological support programs for students, as they help to better understand how self-esteem interacts with behavior and interpersonal interactions, especially in the modern university environment, where students may face various challenges and conflicts. This study contributes to the development of effective support strategies and the formation of a positive attitude towards themselves in the student community.

The modern educational environment of the university requires students not only to have academic skills, but also to be able to work effectively in a team, resolve conflicts, and adapt to a variety of unforeseen situations. Self-esteem affects how students perceive themselves, their capabilities, and limitations.

Self-esteem is defined as an individual's perception of their own worth, which is formed through social interactions and influences behavior and emotional state. Self-esteem is one of the key factors determining an individual's behavior in social interactions. Of particular interest is the question of its relationship with conflict – a trait that determines an individual's readiness for disputes, aggressive reactions, and confrontation.

When preparing the article, the authors set the task of finding out whether self-esteem affects the choice of conflict resolution strategies, whether resilience mediates the relationship between self-esteem and mental health, and whether external self-esteem correlates with stress and conflicts.

The results of the empirical study confirmed the idea that self-esteem is of decisive importance when choosing a strategy for behavior in a conflict. In addition, self-esteem is a key factor influencing the conflict of a student's personality, because high self-esteem contributes to constructive conflict resolution, and low self-esteem increases the tendency to choose strategies such as avoidance and struggle.

It is important to note that resilience is important in overcoming the consequences of low self-esteem.

Keywords: self-esteem, conflict, students, psychological well-being, social anxiety, resilience.

Постановка проблеми. Самооцінка є одним із важливих понять в психології особистості, яке широко застосовується в наукових дослідженнях. Це традиційно вживаний конструкт, питання формування, динамічних особливостей та причин деформації якого активно обговорюються у наукових колах.

У психолого-педагогічних дослідженнях існує кілька трактувань терміну «самооцінка». Це поняття охоплює різноманітні аспекти, які включають: внутрішнє відчуття власної значущості, вимогливість до себе, вираження власних можливостей, оцінку власних дій та вчинків, регулятори поведінки, ставлення до успіхів та невдач; складову частину самосвідомості особистості.

Більшість дослідників наголошують, що самооцінка має вагомий вплив на формування особистості та є ключовим чинником у розвитку її здібностей, потенціалу та соціальної значущості [5].

Розглянемо цей психологічний феномен на прикладі студентства. Студентство є специфічною соціальною групою, що вирізняється особливими умовами життя, побуту, праці, соціальною поведінкою, системою ціннісних орієнтацій. Воно розглядається як соціальна група в контексті закладу вищої освіти, яка має свої цілі, специфічні риси та готується до виконання соціальних ролей і функцій інтелігенції.

Т. Браун досліджував значення самооцінки студентства та її бажаність у різних культурах. Згідно з його висновками, американські студенти сприймають високу самооцінку як дуже важливу та бажану якість, тоді як японські студенти вважають її бажаною, але не обов'язковою. Так само студенти з країн, які не

належать до західної культури, зазвичай мають вищу академічну самооцінку, але нижчу неакадемічну порівняно із західними однолітками [4].

Міжособистісний конфлікт у соціумі являє собою важливу психологічну проблему, яка вимагає її всебічного дослідження. Учасники конфліктів беруть активну участь у пошуку рішень для розв'язання протиріч, що виникають та намагаються домогтися вигоди для себе або для обох сторін.

Студентське середовище, безумовно, не є винятком і часто насичене конфліктними ситуаціями, оскільки в ньому зустрічаються найрізноманітніші проблеми. Ці проблеми можуть виникати як в самому освітньому закладі, так і поза його межами. Зокрема, вони пов'язані як з навчанням, так і з особистими психологічними та соціальними причинами.

Значна частина цих конфліктів виникає через різницю у світоглядах та мотиваційних здатностях студентів. Кожна особистість керується власними принципами, ідеалами та переконаннями. Реакція на ситуації і вирішення конфліктів залежать від індивідуальних цінностей та ставлення кожного студента. Крім того, вона залежить від його самооцінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проведений нами аналіз наукових джерел свідчить, що низька самооцінка особистості пов'язана з підвищеною схильністю до конфліктності, соціальною тривожністю та агресивними реакціями. Навпаки, адекватна самооцінка сприяє конструктивному вирішенню конфліктів і підвищенню стресостійкості особистості [6,12].

Дослідженню цього феномену присвячено ряд останніх наукових робіт. Так, Крокер Дж. (2002) доводить, що самооцінка, заснована на зовнішніх джерелах, має негативні наслідки. Акюрек С. (2018) досліджує зв'язок між емоційним насильством, самоцінністю та конфліктністю у підлітків, вказуючи на роль навичок вирішення конфліктів. Козьміна Ю. (2020) досліджує конфлікт між самооцінкою та рівнем домагань, що впливає на психологічне благополуччя особистості. Чжан Х. (2022) вивчає взаємозв'язок між самооцінкою, міжособистісною довірою та соціальною тривожністю.

Лі Ю. та ін. (2024) аналізує зв'язок типів особистості та стратегій вирішення конфліктів у студентів, виділяючи три профілі особистості. Ван Л. та ін. (2024) розглядає самооцінку та риси особистості як прогностичні чинники, показники психічного здоров'я з опорою на стійкість.

Мета статті – дослідити взаємозв'язок між самооцінкою студентів та їхньою конфліктністю, зокрема, визначити вплив самооцінки на вибір стратегій вирішення конфліктів, рівень соціальної тривожності та психологічне благополуччя.

Виклад основного матеріалу.

Важливу роль у психічному житті особистості відіграє самооцінка, яка є результатом поєднання процесів самопізнання і ставлення до себе. Це внутрішнє утворення є основним фактором регуляції поведінки і діяльності людини.

Самооцінка є частиною сутності особистості, має значний вплив на соціальну адаптацію і функціонує як специфічний механізм, що регулює поведінку та діяльність людини [5].

Формування самооцінки не є вродженою особливістю, воно починається в ранньому дитинстві і складається під дією різних впливів протягом життя. У дошкільному віці важливу роль відіграють емоційні реакції важливих, впливових людей, таких як батьки, друзі та інші дорослі. Це – їх любов, турбота, спілкування та оцінка вчинків дитини.

У молодшому шкільному віці успішне навчання та ставлення учителів стають важливим фактором для формування самооцінки. Підлітковий вік визначається друбою та відносинами з оточуючими людьми, включаючи романтичні стосунки.

Самооцінка в дорослому віці базується на порівнянні досягнень людини з її власними очікуваннями та досягненнями інших важливих для неї людей. Самооцінка складається з когнітивного компонента, який відображає інформацію про себе, та емоційного компонента, який визначає ставлення особистості до себе [5].

Важливе значення у формуванні самооцінки має наше соціальне оточення, оскільки воно впливає на те, як ми сприймаємо себе та своє місце в світі. Самооцінка може змінюватися протягом життя і визначає рівень самосвідомості людини [3].

Самооцінка визначає відносини людини з навколишнім середовищем, її критичність, самовимогливість, ставлення до успіхів і невдач. Таким чином, самооцінка впливає на ефективність діяльності людини та розвиток її особистості. Самооцінка тісно пов'язана з рівнем домагань, зусиль, цілей, які людина ставить перед собою та вважає за можливе їх досягти. Важливо наголосити, що самооцінка не обмежується лише особистісними якостями, вона також охоплює соціальну сферу – як людина взаємодіє з оточуючими, як вона сприймає інших та як сприймають її. Всі ці елементи складають картину самооцінки, яка визначає, наскільки людина вірить у власну цінність і спроможність досягти успіху в різних сферах свого життя [3].

Самооцінка особистості може розглядатися з двох позицій: як цілісна характеристика, яка виражається в таких поняттях як ставлення до себе, повага себе, цінність «Я» та як характеристика окремих показників діяльності, окремих здібностей, важливих якостей, що є основою успішної професійної діяльності. Часто поряд із самооцінкою використовують таке поняття як «само ставлення».

Самооцінка виконує функцію інтегратора поведінки та діяльності особистості, впливаючи на її розвиток та реалізацію потенціалу.

Розглянемо особливості цього психологічного феномена у студентства. Сучасний освітній процес у вищих навчальних закладах характеризується інтенсивними соціальними взаємодіями, що можуть супроводжуватися конфліктними ситуаціями. Конфліктність студентів може проявлятися як у навчальному середовищі, так і в особистісних стосунках, що впливає на їхню академічну

успішність та психологічне здоров'я. Самооцінка, як складова самосвідомості особистості студента, відіграє важливу роль у регуляції його поведінки та емоційних реакцій. Дослідження взаємозв'язку між самооцінкою та конфліктністю студентів є актуальним для розробки ефективних заходів з їх психологічної підтримки.

Важливим етапом у розвитку особистості студента є формування узагальненого ідеалу, в якому визначаються власні принципи та погляди, які реалізуються у різноманітних життєвих ситуаціях та формується власна моральна позиція. Цей період часто супроводжується явищем юнацького максималізму, коли людина вимагає від інших дотримання її ідеалів і переконань.

У студентському середовищі виникає прагнення переживати нові враження, набувати досвіду, сформувати образ для успішного спілкування і водночас виявити себе через самовираження. Для задоволення цих потреб студенти проходять етапи глибокого внутрішнього переживання. Молодь шукає сприятливі психологічні умови для спілкування, бажає від оточення щирості, співпереживання та розуміння, і шукає однодумців – людей, з якими можна поділитися проблемами студентського життя. Проте, це спілкування часто характеризується егоцентризмом, оскільки прагнення до самовираження та вираження власних проблем студента переважає над інтересами та почуттями інших.

Як свідчать останні дослідження науковців, низька самооцінка студентів частіше корелює з їхньою схильністю до конфліктності, оскільки такі особистості можуть проявляти агресію або уникати відстоювання своїх інтересів, що призводить до конфліктних ситуацій. Висока самооцінка, навпаки, сприяє впевненості та готовності вирішувати проблеми та знижує ймовірність виникнення конфліктів.

Вплив низької самооцінки на конфліктність полягає у нездатності відстоювати власні інтереси. Студенти з низькою самооцінкою можуть не вірити у свої сили та можливості, тому уникають висловлювань власних думок, що може призвести до ситуацій, коли їхні інтереси порушуються.

Крім того, для студентів із низькою самооцінкою властиві агресія та пасивність. Така поведінка може проявлятися як у вигляді пригніченості та уникнення конфліктів, так і в агресивному захисті себе, коли людина відчуває загрозу.

Студенти з низькою самооцінкою уникають труднощів, часто не готові долати життєві та навчальні перешкоди, тому конфліктні ситуації, що вимагають рішучості, можуть викликати у них сильний стрес.

Щодо впливу високої самооцінки на поведінку в конфліктах, то вона формує наполегливість та впевненість у собі, що дозволяє студентам переконливо висловлювати свою думку та захищати свої інтереси.

Для студентів з високою самооцінкою характерним є здатність до вирішення проблем. Така самооцінка створює передумови для пошуку конструктив-

них рішень та вирішення проблем. Студенти з адекватною самооцінкою вміють реалістично оцінювати свої сили та можливості, що допомагає уникати як надмірної агресії, так і пасивності.

Зрештою, важливість адекватної самооцінки полягає в тому, що вона є регулятором поведінки та ключовим фактором у взаємодії людини з оточуючими. Вона впливає на критичність студентів, вимогливість до себе та вміння долати труднощі, що зрештою впливає на успішність навчання.

Отже, дослідження взаємозв'язку самооцінки та стратегії поведінки студентів у конфліктних ситуаціях може допомогти у розробці ефективних методик підготовки молодих спеціалістів, здатних ефективно працювати в команді та вирішувати конфлікти в навчальному та майбутньому професійному середовищі.

Конфліктність студентів проявляється в їхній здатності чи нездатності ефективно вирішувати міжособистісні протиріччя. Аналіз наукових досліджень дозволяє стверджувати, що особи з високою самооцінкою частіше використовують стратегії співпраці, тоді як особи з низькою самооцінкою схильні до уникнення або агресивної поведінки. Крім того, самооцінка, заснована на зовнішніх джерелах (наприклад, академічні успіхи чи зовнішність), пов'язана з вищим рівнем стресу, конфліктів і соціальної тривожності [8].

Резильєнтність як психологічна стійкість, виступає медіатором у взаємозв'язку між самооцінкою та конфліктністю. Студенти з високою резильєнтністю демонструють краще психологічне благополуччя навіть за низької самооцінки.

Теоретичною основою нашого дослідження є концепція самооцінки Мортімера Розенберга, який стверджує, що самооцінка – це загальна емоційна оцінка власної особистості; вона впливає на сприйняття себе в соціальних ситуаціях. Шкала Розенберга дозволяє оцінити, наскільки людина загалом сприймає себе позитивно і є важливим інструментом для вивчення зв'язку самооцінки із психічним здоров'ям та благополуччям.

Окрім цього, до уваги взято теорію соціального дзеркала Чарльза Кулі, яка передбачає, що самооцінка формується через сприйняття того, як нас оцінюють інші – це може посилювати конфліктність, якщо людина відчуває знецінення.

Теорія «дзеркального Я», стверджує, що особистість формується через соціальну взаємодію, де суспільство слугує «дзеркалом», в якому людина бачить себе через інтерпретацію реакцій інших. Це «дзеркальне Я» складається з трьох елементів: 1) уявлення про те, як нас сприймають інші; 2) уявлення про їхні реакції на це сприйняття; 3) наша власна реакція на ці уявлення, що визначає почуття гордості чи пригніченості.

Методологія дослідження

Дослідження проводилося у формі опитування та тестування, що проводилося серед студентів 2 курсу факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, які навчаються за спеціальністю «початкова освіта» та «дошкільна освіта». У дослідженні взяли участь 98

респондентів. Дані були оброблені за допомогою кореляційного та регресійного аналізу.

До психодіагностичного інструментарію, який був використаний під час проведення дослідження, належать:

1) шкала самооцінки Розенберга (RSES) – для вимірювання рівня самооцінки; ця шкала дозволяє дослідити загальний рівень самоповаги людини, вимірюючи її суб'єктивне ставлення до себе, зокрема впевненість у власній цінності. Інтерпретація результатів дозволяє оцінити рівень самоповаги, визначити наявність низької або високої самооцінки;

2) шкала конфліктності (шкала Томаса – Кіллена) – для оцінки схильності до конфліктної поведінки; ця шкала визначає стилі поведінки в конфлікті: уникнення, суперництво, компроміс, співпраця та пристосування;

3) соціальний опитувальник SPIN – для визначення рівня тривожності в соціальних ситуаціях; використаний для виявлення симптомів соціальної тривожності, визначення рівня страху перед соціальними ситуаціями, оцінка схильності до уникнення контактів з людьми;

4) шкала резильєнтності Коннора – Девідсона – для оцінки психологічної стійкості; ця шкала дозволяє оцінити здатність впоратися зі стресом і труднощами, виміряти такі аспекти, як адаптивність, стійкість, оптимізм, віру у власні сили та цілеспрямованість.

Отримані результати підтвердили наявність статистично значущої сильної оберненої кореляції між самооцінкою та рівнем конфліктності ($r = -0,84$, $p < 0,001$). Це підтверджує припущення, що студенти з нижчою самооцінкою схильні до більшої конфліктності.

Розглянемо отримані результати більш детально.

Взаємозв'язок самооцінки та конфліктності. Результати дослідження показали, що самооцінка має значний вплив на конфліктність студентів. Особи з високою самооцінкою демонстрували нижчий рівень конфліктності та частіше використовували конструктивні стратегії вирішення конфліктів, такі як співпраця ($\beta = 0,32$, $p < 0,01$). Навпаки, студенти з низькою самооцінкою були схильні до стратегії уникнення або агресивної поведінки в конфліктних ситуаціях.

Роль соціальної тривожності. Соціальна тривожність виявилася посередником між самооцінкою та конфліктністю. Студенти з низькою самооцінкою демонстрували вищий рівень соціальної тривожності, що, у свою чергу, підвищувало їхню схильність до конфліктної поведінки ($r = -0,17$, $p < 0,01$).

Вплив джерел самооцінки. Самооцінка, заснована на зовнішніх джерелах (наприклад, академічні успіхи або зовнішність), була пов'язана з вищим рівнем стресу та конфліктності. Студенти, які формують свою самооцінку на внутрішніх джерелах (наприклад, моральні принципи), демонстрували меншу схильність до конфліктів.

Резильєнтність як медіатор. Резильєнтність частково опосередковує взаємозв'язок між самооцінкою та конфліктністю. Студенти з високою резильєнтністю

краще долають стресові ситуації і навіть за умов низької самооцінки демонструють нижчу конфліктність.

Таким чином, рівень конфліктності особистості корелює із самооцінкою, і ця кореляція може бути як позитивною, так і негативною — залежно від контексту та особистісних особливостей.

Отож, існує нелінійна кореляція між самооцінкою та конфліктністю: і низька, і надто висока самооцінка можуть бути пов'язані з підвищеною конфліктністю.

Таблиця 1.

Кореляційний аналіз між самооцінкою, конфліктністю та соціальною тривожністю

Параметр	Самооцінка	Конфліктність	Соціальна тривожність
Самооцінка	1	– 0,32**	– 0,17**
Конфліктність	– 0,32**	1	0,45**
Соціальна тривожність	– 0,17**	0,45**	1

** $p < 0.01$

Висновки. Проведене нами дослідження впливу самооцінки на конфліктність серед студентів, що оволодівають фахом педагога та навчаються на другому курсі університету свідчить про таке.

Самооцінка є ключовим фактором, який впливає на конфліктність студентів. Висока самооцінка сприяє конструктивному вирішенню конфліктів, тоді як низька самооцінка підвищує схильність до уникнення або агресивної поведінки.

Соціальна тривожність виступає посередником у взаємозв'язку між самооцінкою та конфліктністю. Зменшення соціальної тривожності може сприяти зниженню конфліктності.

Джерела самооцінки мають важливе значення при виборі стратегії поведінки у конфлікті: самооцінка, заснована на внутрішніх джерелах, пов'язана з кращим психологічним благополуччям і меншою конфліктністю.

Резильєнтність відіграє важливу роль у подоланні негативних наслідків низької самооцінки. Отож, розвиток резильєнтності у студентів може бути ефективним засобом зменшення конфліктності. Крім цього, варто наголосити на важливості підвищення самооцінки студентської молоді та формуванні навичок вибору нею найкращої поведінки у конфлікті.

Разом із цим, доречно в умовах освітнього процесу закладу вищої освіти впровадити програми психологічних тренінгів, спрямованих на підвищення самооцінки та розвиток навичок вирішення конфліктів у студентському середовищі.

Крім того, необхідно заохочувати студентів до розвитку внутрішніх джерел самооцінки, зокрема, через волонтерську діяльність або виконання творчих навчальних завдань для покращення психологічної стійкості майбутніх педагогів.

Література:

1. Алексєєнко Т. Ф. Сімейне виховання: концептуалізація ідей теорії і практики: монографія. Київ–Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. - 503 с. 1
2. Галкіна Т. В. Самооцінка як процес розв'язання завдань: системний підхід. Одеса: ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2017. – 368 с. 9
3. Зінченко С.В. Вплив самооцінки на успішність в житті. Learning the latest theories and methods. 2023. № 9. С. 379-381. 4
4. Мусіяка Н.І. До проблеми оцінкових ставлень у вітчизняній психологічній думці. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. К.: Видавництво «Фенікс», 2013. Т. XII. Психологія творчості. Випуск 17. С. 233-241.
5. Смітанка В. Психологічний аналіз самооцінки у наукових дослідженнях зарубіжних та вітчизняних вчених. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету «Наука. Освіта. Молодь». 2016. Ч. 2. С. 168-170.
6. Cameron J.J. and Granger S. (2019). Does self-esteem have an interpersonal imprint beyond self-reports? A meta-analysis of self-esteem and objective interpersonal indicators. Personal. Soc. Psychol. Rev. 23, 73-102.
7. Campbell, W.K., et al. (2008). Creating hostility and conflict: Effects of entitlement and self-image goals. Journal of Personality and Social Psychology, 95(4), 889–905.
8. Crocker, J. (2002). Self-esteem based on external sources has mental health consequences. Monitor on Psychology, 33(11).
9. Kozmina, Y. (2020). Conflict between self-esteem and aspirations related to psychological wellbeing of adolescents. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences, 11, 02.33.
10. Li, Y., et al. (2024). Relationship between personality portraits of university students and conflict resolution strategies. Scientific Reports, 14, 31967.
11. Wang, L., et al. (2024). Exploring self-esteem and personality traits as predictors of mental wellbeing among Chinese university students: the mediating and moderating role of resilience. Frontiers in Psychology, 15, 1308863.
12. Zhang, H. (2022). Relationship between self-esteem, interpersonal trust and social anxiety of college students. PMC, 2022, 8088754.

References:

1. Alekseenko, T.F. (2016). Simeyne vykhovannya: kontseptualizatsiya idey teorii i praktyky [Family education: conceptualization of ideas of theory and practice]. Kyiv–Uman: Individual entrepreneur Zhovtyy O.O. [in Ukrainian].
2. Galkina, T.V. (2017). Samoootsinka yak protses rozv'yazannya zavdan': systemnyy pidkhid [Self-assessment as a problem-solving process: a systematic approach]. Odessa: DNU "Institute of Educational Analytics" [in Ukrainian].
3. Zinchenko, S.V. (2023). Vplyv samoootsinky na uspishnist' v zhytti [The impact of self-esteem on success in life]. Learning the latest theories and methods, 9, 379-381 [in Ukrainian].
4. Musiyaka, N.I. (2013). Do problemy otsinkovykh stavlen' u vitchyznyaniy psykholohichniy dumtsi [To the problem of evaluative attitudes in domestic psychological thought]. Aktual'ni problemy psykholohiyi: Zbirnyk naukovykh prats' Instytutu psykholohiyi imeni H.S. Kostyuka NAPN Ukrayiny – Current problems of psychology: Collection of scientific works of the G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Sciences of Ukraine, (Vols. XII), (p. 233-241). K.: Phoenix Publishing House [in Ukrainian].
5. Smitanka, V. (2016). Psykholohichnyy analiz samoootsinky u naukovykh doslidzhennyakh zarubizhnykh ta vitchyznyanykh vchenykh [Psychological analysis of self-esteem in scientific research by foreign and domestic scientists]. Zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu «Nauka. Osvita. Molod'» – Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University "Science. Education. Youth", (Vols. 2), (p. 168-170).

6. Cameron J.J. and Granger S. (2019). Does self-esteem have an interpersonal imprint beyond self-reports? A meta-analysis of self-esteem and objective interpersonal indicators. *Personal. Soc. Psychol. Rev.* 23, 73-102.
7. Campbell, W.K., et al. (2008). Creating hostility and conflict: Effects of entitlement and self-image goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(4), 889–905.
8. Crocker, J. (2002). Self-esteem based on external sources has mental health consequences. *Monitor on Psychology*, 33(11).
9. Kozmina, Y. (2020). Conflict between self-esteem and aspirations related to psychological wellbeing of adolescents. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, 11, 02.33.
10. Li, Y., et al. (2024). Relationship between personality portraits of university students and conflict resolution strategies. *Scientific Reports*, 14, 31967.
11. Wang, L., et al. (2024). Exploring self-esteem and personality traits as predictors of mental wellbeing among Chinese university students: the mediating and moderating role of resilience. *Frontiers in Psychology*, 15, 1308863.
12. Zhang, H. (2022). Relationship between self-esteem, interpersonal trust and social anxiety of college students. *PMC*, 2022, 8088754.